

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

THE PRACTICE OF IMPLEMENTING AN INTEGRATED APPROACH IN TEACHING ENGLISH AND UKRAINIAN TO FUTURE SPECIALISTS IN THE MARITIME INDUSTRY

У дослідженні проаналізовано сучасну практику впровадження інтегрованого підходу в навчанні англійської та української мов майбутніх фахівців морської галузі. Логіка наукового пошуку передбачає висвітлення в статті таких позицій: проаналізувати науковий контекст проблеми інтеграції в навчанні та репрезентувати досвід ефективного практичного застосування інтегрованого підходу у навчанні англійської та української мов у навчанні майбутніх спеціалістів морської галузі. У науковій розвідці представлено різні позиції вчених щодо тлумачення інтегрованого навчання та суміжних з ним понять. Виокремлено ті дефініції, що стали засадничими у межах порушеної проблеми.

Узагальнено практичний досвід щодо застосування інтегрованого підходу в навчанні здобувачів вищої освіти та представлено практичні наробки щодо опрацювання мовного матеріалу на засадах інтегрованого підходу. Виділено такі, що стимулюють здобувачів вищої освіти оцінити доцільність використання англійського сленгу в мовленні; знайти українські відповідники словам іншомовного походження; стимулюють уникати плеоназмів. У межах предмету наукового пошуку акцентовано увагу на практичних завданнях, в яких моделюються комунікативні ситуації з професійної діяльності майбутніх фахівців морської галузі. Репрезентовано навчальні стратегії інтеграції під час вивчення української та англійської мов у підготовці здобувачів вищої освіти: професійна комунікація; добір мовного матеріалу та укладання фахового словника; тлумачення іншомовної лексики; рольові дидактичні ігри; розвиток контекстуального мовлення тощо.

Узагальнено теоретично та практично значущі якості інтегрованого підходу до навчання української й англійської мов. Висвітлено освітній потенціал означеного підходу в навчанні майбутніх фахівців морської галузі. Окреслено перспективи подальшого наукового пошуку в межах порушеної проблеми дослідження.

Ключові слова: інтегрований підхід; іншомовна лексика; сленг; комунікативна ситуація; фахівці морської галузі.

The study analyzed the modern practice of implementing an integrated approach in teaching English and Ukrainian languages to future specialists in the maritime industry. The logic of scientific research involves highlighting the following positions in the article: to analyze the scientific context of the problem of integration in education and to represent the experience of effective practical application of the integrated approach in teaching English and Ukrainian languages in the education of future maritime specialists. The scientific research presents different positions of scientists regarding the interpretation of integrated education and concepts related to it. Those definitions that have become fundamental within the limits of the raised problem are singled out.

The practical experience regarding the application of the integrated approach in the education of students of higher education is summarized and practical achievements regarding the processing of language material based on the principles of the integrated approach are presented. Those that stimulate students of higher education to evaluate the expediency of using English slang in speech are highlighted; find Ukrainian equivalents of words of foreign origin; encourage to avoid pleonasm. Within the scope of the subject of scientific research, attention is focused on practical tasks in which communicative situations from the professional activities of future specialists in the maritime industry are modeled. Educational strategies of integration during the study of Ukrainian and English languages in the preparation of students of higher education are represented: professional communication; selection of language material and compilation of a specialist dictionary; interpretation of foreign vocabulary; role-playing didactic games; development of contextual speech, etc. The theoretically and practically significant qualities of the integrated approach to teaching the Ukrainian and English languages are summarized. The educational potential of this approach in training future specialists in the maritime industry is highlighted. Prospects for further scientific research within the limits of the raised research problem are outlined.

Key words: integrated approach; foreign vocabulary; slang; communicative situation; specialists of the marine industry.

УДК 37.091.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.2.1>

Нагрибельний Б.Я.,

викладач кафедри англійської мови в судноводінні Херсонської державної морської академії

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Підготовка майбутніх фахівців морської галузі передбачає формування у них стійкої комунікативної компетентності. Розуміння важливості цього факту зумовлює викладача до вибору та

практичного впровадження ефективних підходів у навчанні здобувачів вищої освіти відповідної професійної програми задля успішного оволодіння ними комунікативною компетентністю. З огляду на означену проблему, імплементація

в освітній процес інтегрованих підходів видається доцільною, зокрема в навчанні англійської та української мови. Застосування інтегрованого підходу до навчання дозволить удосконалити розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності здобувача вищої освіти (ЗВО) – читання, говоріння, аудіювання та письма – під час вивчення навчального матеріалу з обох мов. Усвідомлення означеного вплинуло на постановку проблеми наукового пошуку та зумовило тему публікації: «Практика впровадження інтегрованого підходу в навчанні англійської та української мови майбутніх фахівців морської галузі».

Новизна дослідження полягає в аналізі ефективних видів роботи, які ґрунтуються на інтегрованому підході навчання англійської та української мови майбутніх фахівців морської галузі.

Мету дослідження вбачаємо в аналізі практики впровадження інтегрованого підходу в навчанні англійської та української мови майбутніх фахівців морської галузі.

Логіка порушеної у статті проблеми мотивує до визначення таких завдань дослідження:

- проаналізувати науковий контекст проблеми інтеграції в навчанні;
- репрезентувати досвід практичного застосування інтегрованих підходів у навчанні англійської та української мови в навчанні майбутніх фахівців морської галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спираючись на науково-практичне підґрунтя досліджуваної проблеми, відзначимо основні напрями наукового пошуку та дослідження значущі для нашої розвідки:

1. Торетичні засади проблеми інтеграції в освіті (Г. Дорош, А. Канищенко, М. Пентиліук, Л. Петрик, Г. Ткачук, Н. Ружицька та ін.).

2. Практика впровадження інтегрованих підходів у навчанні здобувачів освіти (Л. Ващенко, М. Ващенко, В. Водянка, О. Вознюк, Б. Нагрибельний, С. Шевчук).

3. Освітній потенціал інтегрованого навчання (Н. Божко, М. Лазарєв, І. Нагрибельна, С. Шевчук).

Виклад основного матеріалу. Студіювання проблеми інтегрованого навчання дозволило констатувати, що означена категорія є предметом різноаспектного аналізу в науковій площині. Це пов'язано з тим, що практика впровадження інтеграції різних освітніх компонент (предметів/ дисциплін/курсів) дає імпульс для вивчення нового матеріалу з опертям на відомі факти. Такий підхід сприяє актуалізації опорних знань здобувача освіти та опануванню новими знаннями або компетентності. Популярність інтегрованого навчання в системі освіти підтверджується ефективною практикою його впровадження в закладах загальної освіти (ЗЗО). Водночас у вищій школі, зокрема в професійній підготовці майбутніх фахівців морської галузі, інтеграція навчання різних освітніх компонент видається недостатньою.

У науковій площині представлено різні позиції вчених щодо тлумачення інтегрованого навчання та суміжних понять, тому виокремимо ті дефініції, якими будемо послуговуватися у межах порушеної проблеми. Узагальнимо ключові дефініції у таблиці 1 – Наукове тлумачення основних дефініцій дослідження.

Погоджуємося з науковим тлумаченням ключових дефініцій, оскільки вони ілюструють специфіку форм та зміст інтегрованого навчання в системі освіти, незалежно від її рівня. Надаємо належне інтегрованим підходам у навчанні взагалі та їх впровадженню в навчанні англійської та української мов. зокрема. Практичним прикладом такої роботи може бути вивчення слів іншомовного походження, стилістично забарвленої лексики (наприклад, англійській сленг) та плеоназмів. Студіювання порушеної проблеми та власний досвід викладацької діяльності дозволяють констатувати, що означений мовний матеріал доцільно опрацьовувати засобом інтегрованих підходів. У науковій літературі представлено цікаві та

Таблиця 1

Наукове тлумачення основних дефініцій дослідження

Дефініція	Наукове тлумачення
Інтегрований підхід до навчання	– навчальний підхід, що ґрунтується на об'єднанні знань із різних предметів, об'єднаних спільною дидактичною метою
Внутрішня інтеграція	– форма інтеграції, що передбачає об'єднання опорних знань у межах одного навчального предмету [6, с. 151]
Зовнішня інтеграція	– форма інтеграції, що передбачає об'єднання опорних знань із різних навчальних предметів
Інтегрований урок/заняття	– форма навчальної діяльності, що визначає складні питання, є предметом розгляду різних навчальних дисциплін: мови, літератури, образотворчого мистецтва; меншою мірою – мови і математики, мови і географії [6, с. 151]
Інтегровані інновації	– інновації, що передбачають об'єднання інтенсивного та екстенсивного шляхів розвитку педагогічної системи за умови ретельного дослідження невикористаних резервів педагогічної системи, які виявляються на межі різнопланових, різнорівневних і різнохарактерних педагогічних підсистем та їх компонентів [3, с. 333]

теоретично значущі розвідки щодо інтегрованого навчання. Нам імпонує така теза: «Нині культура мовлення ЗВО – це важливий індикатор його освіченості, професійності та готовності до самовдосконалення. З огляду на означене актуалізується потреба у розширенні практики формування/розвитку/удосконалення культури мовлення здобувачів вищої освіти на заняттях з української мови... певною мірою, така потреба існує під час вивчення усіх освітніх компонент, проте в курсі української мови маємо більше можливостей для її розширення» [4, с. 181-186].

Обґрунтованим видається й таке твердження: «Комунікативна компетентність сучасного випускника закладу вищої освіти є не тільки ключовим індикатором освіченої особистості, а й складною категорією. Одним із її компонентів є професійна комунікація, що передбачає вільне володіння фаховою лексикою. Специфіка професійної діяльності майбутніх фахівців морської галузі зумовлює методично грамотну, ефективну роботу щодо опанування активної професійної лексики моряків на заняттях з української мови» [5, с. 62-67].

Водночас для нашого дослідження корисним буде саме практичний аспект порушеної проблеми. Звернімося до представлених видів роботи, що ґрунтуються на інтегрованому підході у вивченні мовного матеріалу:

1. Ознайомтеся з групами слів на позначення одного поняття українською та англійською 2. Укладіть речення з опорними словами та обґрунтуйте доречність вибору слів українською або ж англійською мовою.

ІНШОМОВНЕ

Акаунт
Верифікація
Дедлайн
Лайфхак
Офтоп
Хост
Лук
Квест

УКРАЇНСЬКЕ

Обліковий запис
Перевірка істинності
Кінцева дата
Порада, хитрість
При нагоді, між іншим
Господар
Образ
Пошукова гра

2. Виберіть із запропонованих конструкцій таку, що є правильною для вживання (на позначення використовуйте умовні піктограми).

3. Утворіть речення із сполученнями слів із запропонованої добірки, уникаючи вживання плеоназмів [4].

Представлений дидактичний матеріал ілюструє освітній потенціал використання інтегрованих підходів у навчанні української та англійської лексики.

У фаховій підготовці майбутніх моряків інтегрованої підхід до навчання є дієвим дидактичним

засобом під час вивчення теми «**Іншомовна лексика в професійній комунікації**». Пропонуємо види робіт, що видаються нам доцільними під час опанування цієї теми.

1. Доберіть слова професійного спрямування іншомовного походження.

2. Які з них є загальноживаною лексикою, а які – професіоналізмами.

3. Укладіть речення з опорною лексикою, поясніть їх стилістичне забарвлення.

У роботі користуйтеся взірцем:

1. Англійська: «captain» (капітан), «sail» (вітрило), «ship» (корабель), «compass» (компас).

2. Французька: «capitaine» (капітан), «bateau» (судно), «bateau» (корабель), «boussole» (компас).

3. Іспанська: «capitán» (капітан), «vela» (вітрило), «barco» (судно), «brújula» (компас).

Представлені види завдань ілюструють спосіб інтегрованого вивчення лексики в англійській та українській мовах, збагачують їх словниковий запас ЗВО і підтримують розуміння історії та культурного контексту запозичених слів у мові.

Пропонуємо ще один вид роботи, що ґрунтується на інтеграції навчального матеріалу з української та англійської мов:

1. Укладіть професійний словник морської лексики, який буде включати слова та терміни, що використовуються моряками як в англійській, так і в українській мовах.

2. Поясніть значення цих термінів.

Ефективними будуть і завдання на моделювання комунікативної ситуації на основі інтегрованого підходу до навчання. Пропонуємо такі:

1. Моделювання комунікативної ситуації:

Створіть сценарій короткої професійної комунікації між моряками на борту судна, де вони використовують як англійську, так і українську мову для обговорення різних аспектів роботи.

2. Продовжіть сценарій комунікативної ситуації, де професійна комунікація здійснюється двома мовами

Капітан (українською): «Вітер стає все сильнішим, і хвилі вищі. Що нам робити, боцман?»

Боцман (англійською): «Captain, we need to secure all loose items on the deck. The storm is getting rough, and we don't want anything to go overboard.»

Капітан (українською): «Так, це правильно. Також перевірте стан вітрила. Ми повинні скоротити його, щоб уникнути надмірного навантаження на судно.»

Боцман (англійською): «Aye, Captain. I'll get the crew to work on securing everything and reducing sail. We also need to make sure everyone is wearing their life vests in case things get worse.»

Капітан (українською): «Добре, і ще одне: спробуйте підтримувати стійкий курс та надавати

інструкції екіпажу щодо їхньої безпеки. Нам потрібно пройти через цей шторм.»

Боцман (англійською): «Understood, Captain. We'll do our best to keep the ship steady and ensure everyone's safety.»

Репрезентовані завдання демонструють освітній потенціал інтегрованого підходу до навчання української та англійської мови у різних напрямках: формуванні комунікативної компетентності, вивченні опорної професійної лексики, удосконаленні перекладацьких навичок та роботі з словниками, довідниками тощо.

Уміння викладача ефективно використовувати інтегрований підхід до навчання мовного матеріалу розширює освітні можливості у вивченні обох мов, стимулює творчу та дослідницьку діяльність ЗВО, реалізує компетентнісний підхід в освітньому процесі.

Висновки. У результаті роботи над порушеною проблемою дослідження можемо відзначити, що інтегрований підхід до навчання – це актуальний та перспективний напрям підготовки сучасних здобувачів вищої освіти. Упровадження інтегрованого підходу до навчання англійської та української мови у фаховій підготовці майбутніх спеціалістів морської галузі створює стимули для формування сучасної мовної особистості.

Студіювання наукової літератури дозволило констатувати низку дефініцій, пов'язаних із проблемою інтегрованого навчання: внутрішня та зовнішня інтеграція; інтегрований урок/заняття; інтегровані інновації тощо. Визначено наукові позиції дослідників щодо їх тлумачення та узагальнено в роботі.

З'ясовано, що інтегрований підхід у навчанні є ефективним тоді, коли його використання є систематичним та має практичне спрямування. З цієї метою у дослідженні репрезентовано вправи та завдання для майбутніх фахівців морської галузі, що ґрунтуються на засадах інтеграції у вивченні англійської та української мов. Представлений у статті дидактичний матеріал ілюструє мовні вправи та завдання фахового спрямування, дозволяє моделювати комунікативні ситуації та активно застосовувати інтегрований підхід. Репрезентовані

види роботи вже пройшли апробацію у процесі навчання майбутніх фахівців морської галузі в Херсонській державній морській академії та підтвердили свою ефективність.

Порушені у статті питання не вичерпують повністю проблему дослідження, а демонструють один із її актуальних напрямів. **Перспективу** подальшої наукової розвідки вбачаємо в розробленні комунікативно-орієнтованих завдань для майбутніх фахівців морської галузі на засадах інтеграції опорного матеріалу української та англійської мови.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ващенко Л. Регіональне управління інноваційними процесами загальної середньої освіти: Навчальний модуль. Посібник для слухачів системи післядипломної педагогічної освіти. Київ, ВПЦ Тираж, 2005. 30 с.

2. Ващенко М., Водянка В. Методика проведення інтегрованих уроків: інтеграція знань з основ електротехніки та фізичної хімії. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної та технологічної освіти*. 2017. Вип. 11, ч. 3. С. 57–60.

3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, Академвидав, 2012. 333 с.

4. Нагрибельний Б., Нагрибельна І. Практика опрацювання плеоназмів та іншомовної лексики у процесі формування культури мовлення сучасного здобувача вищої освіти. *Актуальні проблеми мовознавства та лінгвометодики в умовах війни в Україні*: зб. матер. Всеукр. наук-практ. інтернет-конф. (з міжнародною участю), 21 лютого 2023р. Житомир: ПНУ, 2023, С. 181-186.

5. Нагрибельна І. Засоби навчання професійної лексики у підготовці майбутніх фахівців морської галузі на заняттях з української мови. *Педагогічні науки* № 101 (2023) URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/issue/view/76> (дата звернення: 20.10.2023).

6. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / Пентиліук М.І. та ін.; за ред. Пентиліук М.І. Київ: Ленвіт, 2015. 319 с.

7. Шевчук С. Вектори підвищення якості професійної підготовки фахівців у сучасних умовах. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 3 (192). С. 5–10.